

2005-09-27

PERSCOMMUNIQUÉ

De potentiële groei van de Belgische economie en zijn determinanten

(Artikel gepubliceerd in het Economisch Tijdschrift van het 3de kwartaal 2005) www.nbb.be

Het potentiële groeipad van de economie bekleedt een centrale plaats in verschillende fundamentele economische vraagstukken. Het speelt onder meer een rol bij de monetaire-beleidsvoering en het beheer van de overheidsfinanciën. In combinatie met de bevolkingsontwikkeling bepaalt het groeipotentieel eveneens het verloop van het welvaartspeil van de economie. De afgelopen jaren werd de belangstelling voor dit thema in de Europese economieën aangewakkerd door de spectaculaire ontwikkelingen van de nieuwe informatie- en communicatietechnologieën (ICT) en hun invloed op de productiviteit. Ook in het Europese debat over de Lissabon-strategie ligt de klemtoon op de versterking van het groeipotentieel, meer bepaald tegen de achtergrond van de vergrijzing.

De potentiële productie is niet rechtstreeks meetbaar en moet bijgevolg onrechtstreeks worden geraamd. Daartoe zijn er verscheidene ramingsmethodes. De Bank heeft gekozen voor een ramingsmethode gebaseerd op het gebruik van een productiefunctie. In dat analysekader, dat wijd verbreid is met name bij internationale instellingen zoals de EC, wordt het groeipotentieel in verband gebracht met drie determinanten, namelijk de arbeid en het kapitaal aanwezig in de economie, alsook de totale factorproductiviteit (TFP) die wijst op de doelmatigheid waarmee die productiefactoren worden ingezet, welke onder meer afhankelijk is van de technologische vooruitgang.

Uit de analyse blijkt dat de potentiële groei de voorbije twintig jaar gemiddeld 2,2 pct. heeft bedragen in België voor de particuliere sector en 2,1 pct. voor de gehele economie, waardoor het land zich in de middengroep van de landen van de EU-15 bevindt. De voornaamste bijdragen aan de potentiële groei zijn afkomstig van de factor kapitaal - die ook ten grondslag ligt aan de opvallendste schommelingen van de potentiële groei rond zijn gemiddelde - en de TFP. De bijdrage van de TFP, die in het begin van de jaren tachtig de belangrijkste drijfkracht achter de groei was, is echter tussen het begin van de jaren tachtig en het midden van de jaren negentig gehalveerd. De factor arbeid levert op zijn beurt een structureel kleinere bijdrage aan de groei, hoewel die in de loop der jaren geleidelijk is toegenomen wegens een trendmatige stijging van de participatiegraad en een kleinere vermindering van de arbeidsduur.

Het groeipad kan ook worden geëvalueerd door de in het verleden opgetekende ontwikkelingen inzake arbeidsvolume en zichtbare arbeidsproductiviteit in het licht te stellen. Die oefening werd uitgevoerd voor België, alsook voor het gemiddelde van de EU-15 en voor de Verenigde Staten. De groei blijkt in de Verenigde Staten lange tijd baat te hebben gehad van een forse stijging van het arbeidsvolume, geschaagd door een krachtige toename van de bevolking op arbeidsleeftijd, een hoge werkgelegenheidsgraad en de handhaving van de arbeidsduur. Dat relatieve voordeel is niettemin sinds halverwege de jaren negentig geleidelijk afgenomen en het groeitempo van het arbeidsvolume is thans in de Verenigde Staten nagenoeg gelijk aan dat in Europa. Het arbeidsvolume in België vertoonde dan weer de neiging te lijden te hebben onder de stagnatie van de bevolking op arbeidsleeftijd, een bijzonder lage werkgelegenheidsgraad en, net als wat in de gehele EU-15 werd opgetekend, de vermindering van de gemiddelde arbeidsduur. Sinds 1995 is de situatie niettemin verbeterd onder invloed van gunstige ontwikkelingen inzake de werkgelegenheidsgraad en de arbeidsduur die sinds enkele jaren stabiel is.

De verbetering, sinds halverwege de jaren negentig, van de prestaties van de Amerikaanse economie met betrekking tot haar productiviteit staat in contrast met de trendmatige vertraging ter zake in de EU-15. België vertoonde dezelfde vertraging. De voorbije tien jaar resulteerde zulks vooral uit een geringe kapitaalintensiteit. Na een vermindering van 1985 tot 1995, stabiliseerde de groei van de TFP, die in principe de totale productieve capaciteit van de economie meet, zich op een niveau boven dat van het Europese gemiddelde en dicht bij dat in de Verenigde Staten. Dat relatief gunstige resultaat zou kunnen worden verklaard door de vrij grote verspreiding van de ICT, waarbij de investeringsuitgaven in ICT in België groter zijn dan in de meeste Europese landen. Het hoge opleidingsniveau van de arbeidskrachten is ook een factor die de TFP ondersteunt, ook al werd de impact ervan niet gekwantificeerd voor de Belgische economie.

In het licht van de voor de komende decennia verwachte ongunstige ontwikkeling van de bevolking op arbeidsleeftijd, moeten de maatregelen die het beschikbare arbeidsvolume in de economie ondersteunen, worden voortgezet en versterkt, met name door de bevordering van een grotere arbeidsmarktparticipatie. Andere instrumenten kunnen eveneens worden aangewend, teneinde de productiviteitsgroei te stimuleren. Niettegenstaande de statistische onzekerheid rond dat soort ramingen, lijken empirische studies erop te wijzen dat de inspanningen inzake onderzoek en ontwikkeling en verbetering van de kwaliteit van de arbeidskrachten het meest opleveren. Ze zijn des te doelmatiger, indien de werking van de markten de economische subjecten de passende stimuli biedt.